

> **Retouradres** Postbus 16228 2500 BE Den Haag

Aan de minister voor Basis- en Voortgezet
Onderwijs en Media
De heer drs. A. Slob
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

**ATR, Adviescollege
toetsing regeldruk**
Rijnstraat 50
2515 XP Den Haag

Postbus 16228
2500 BE Den Haag

T 070 310 86 66
E info@atr-regeldruk.nl
www.atr-regeldruk.nl

Onze referentie MvH/RvZ/MR/bs/ATR0954/2020-U013

Uw referentie

Datum 30 januari 2020

Betreft Wijzigen van onder andere het Eindexamenbesluit VO en het Staatsexamenbesluit VO in verband met het afschaffen van de centrale reken-toets in het voortgezet onderwijs

Geachte heer Slob,

Het wetsvoorstel voor afschaffing van de 'rekenoets' regelt dat de verplichting tot afname van de centrale rekenoets komt te vervallen in de Wet op het voortgezet onderwijs. Er komt (tijdelijk) een schoolexamen rekenen voor leerlingen die geen eindexamen doen in het vak wiskunde. De wettelijke taken van het College voor Toetsen en Examens (CvTE) en Stichting Cito voor de centrale rekenoets voor het voortgezet onderwijs komen te vervallen per 1 januari 2020, de datum dat het wetsvoorstel in werking moet treden.¹

Het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) heeft op 19 december 2020 het besluit ontvangen "tot wijziging van onder andere het Eindexamenbesluit VO en het Staatsexamenbesluit VO in verband met het afschaffen van de centrale rekenoets in het voortgezet onderwijs". Dit besluit regelt het schoolexamen rekenen dat vmbo- en havo-leerlingen die geen wiskunde in het pakket hebben, moeten maken vanaf schooljaar 2020-2021.²

Toetsingskader

ATR beoordeelt de gevolgen voor de regeldruk aan de hand van het volgende toetsingskader:

1. Nuloptie (nut en noodzaak): is er een taak voor de overheid en is wetgeving het meest aangewezen instrument?
2. Zijn er minder belastende alternatieven mogelijk?
3. Is gekozen voor een uitvoeringswijze die werkbaar is voor de doelgroepen die de wetgeving moeten naleven?
4. Zijn de gevolgen voor de regeldruk volledig en juist in beeld gebracht?

1. Nut en noodzaak

Vanaf schooljaar 2013-2014 is de centrale rekenoets geïntroduceerd in het voortgezet onderwijs. Het was de intentie om het resultaat van de toets mee te laten tellen bij de

¹ ATR heeft hierover geadviseerd: <https://www.atr-regeldruk.nl/?s=rekenoets>

² Dit betreft alleen vmbo- en havo-leerlingen, want alle vwo-leerlingen hebben het vak wiskunde (in enige vorm) in hun pakket.

eindexamenuitslag. Door tegenvallende resultaten is dit uiteindelijk alleen in de schooljaren 2015-2016 en 2016-2017 het geval geweest in het vwo. Het risico dat in de andere onderwijssoorten te veel leerlingen het diploma niet zouden behalen, werd te groot geacht. Naar aanleiding van de motie van 5 februari 2019 van de Tweede Kamer, is er niet langer gewacht op een uitgewerkt alternatief voor de centrale rekentoets in het kader van de huidige curriculumherziening. Volgens de motie is er al een alternatief voor de centrale rekentoets voorhanden, in de vorm van het adviesrapport *Een nieuw perspectief voor rekenen in het voortgezet onderwijs* (2018), dat in overleg met onder andere de Nederlandse Vereniging van Wiskundeleraren (NVvW) tot stand is gekomen.³ Volgens dit voorstel wordt het rekenonderwijs verzorgd in het vak wiskunde.

Voor leerlingen die geen wiskunde volgen in de bovenbouw en geen examen in dit vak doen, bieden de andere (profiel)vakken, zoals geschiedenis en moderne vreemde talen, onvoldoende basis voor het onderhouden van de rekenvaardigheden, aldus de toelichting bij het voorstel. Het gaat om ongeveer 20.000 leerlingen in het vmbo en het havo (profiel Cultuur en Maatschappij). Het besluit regelt daarom dat deze leerlingen een schoolexamen rekenen afleggen. Hierbij is nadrukkelijk vermeld dat het om een tijdelijke maatregel gaat, totdat de curriculumherziening afgerond is.

Het college constateert dat nut en noodzaak voldoende zijn onderbouwd. Het heeft op dit punt geen aanvullende opmerkingen of adviespunten.

2. *Minder belastende alternatieven*

Als onderdeel van de integrale curriculumherziening wordt bekeken welke plaats rekenen en wiskunde in het nieuwe curriculum krijgen. In samenhang daarmee wordt ook gewerkt aan vak-vernieuwing rekenen/wiskunde binnen het vmbo. Dit is volgens de toelichting "een tijdrovend proces, waarbij zorgvuldig en in nauw overleg met leraren en andere experts op het gebied van rekenen en wiskunde de eindtermen voor een vak worden bepaald. Afhankelijk van de omvang van de wijzigingen duurt dit proces zo'n vijf tot zeven jaar. Na het afronden van dit traject is in principe het schoolexamen rekenen niet meer nodig".

Het college constateert dat het de ambitie is het rekenonderwijs te integreren in het reguliere lesprogramma en examens. Dit is mogelijk een minder belastend alternatief voor scholen en leerlingen. Het college heeft op dit punt geen aanvullende opmerkingen of adviespunten.

3. *Werkbaarheid*

De wijzigingen in het besluit betreffen het afschaffen van de centrale rekentoets in het voortgezet onderwijs en het introduceren van een schoolexamen rekenen voor vmbo- en havo-leerlingen die geen eindexamen doen in wiskunde. Het schoolexamen rekenen gaat niet meetellen in de uitslagbepaling van het eindexamen, omdat dit zou leiden tot een ongewenste verzwaring van de profielen zonder wiskunde. Ook de centrale rekentoets telde niet mee in de uitslagbepaling. Het cijfer voor het schoolexamen rekenen wordt niet op de cijferlijst vermeld. Maar omdat het relevant is voor het vervolgonderwijs en

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/02/01/een-nieuw-perspectief-voor-rekenen-in-het-voortgezet-onderwijs>;
<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2019Z01572&did=2019D03485>

toekomstige werkgevers, welk resultaat de leerling heeft behaald, wordt het cijfer voor het schoolexamen rekenen wel vermeld op een bijlage bij de cijferlijst. Volgens de toelichting kan dit ook motiverend werken voor de leerling.

Het (nieuwe) schoolexamen rekenen is "vormvrij". Scholen kunnen zelf bepalen of zij bijvoorbeeld één of meerdere examens willen afnemen, of dat zij voor een andere vorm van afsluiting kiezen, zoals een portfolio. Voor het schoolexamen rekenen blijven de huidige referentieniveaus van toepassing.⁴ Aan de Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO) is gevraagd om, zoals zij dit voor alle schoolexamens doen, een handreiking te ontwikkelen voor het construeren, door de scholen zelf, van het schoolexamen rekenen.

Het college constateert dat er aandacht is voor de werkbaarheid van de maatregelen. Er is ondersteuning vanuit de Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO) en omdat het schoolexamen rekenen vormvrij is, kunnen scholen dit naar eigen inzichten inrichten. Maar gelet op het feit dat dezelfde wettelijk verankerde referentieniveaus van toepassing blijven, rijst de vraag of het schoolexamen rekenen meer kans van slagen heeft dan de 'oude' rekentoets, en de randvoorwaarden zodanig zijn dat betreffende vmbo- en havoleerlingen betere resultaten kunnen boeken. Net als de rekentoets telt het schoolexamen niet mee voor de eindlijst. En net als bij de rekentoets is ook niet duidelijk wat scholen moeten doen, bijvoorbeeld in termen van onderwijs en begeleiding, om het schoolexamen tot een effectief instrument voor het bevorderen van rekenvaardigheden te maken.

3.1 Het college adviseert duidelijk te maken wat scholen moeten doen in termen van bijvoorbeeld onderwijs en begeleiding om het schoolexamen rekenen tot een effectief instrument te maken voor het bevorderen van de rekenvaardigheden van de betreffende vmbo- en havoleerlingen.

4. Regeldrukberekening

Bij 'regeldruk' gaat het om de inhoudelijke nalevingskosten en de administratieve lasten. De inhoudelijke nalevingskosten van het voorstel zijn nog niet in beeld gebracht en berekend. Hierbij gaat het om de verplichting het schoolexamen rekenen te construeren en jaarlijks af te nemen bij vmbo- en havoleerlingen. Daarbij is het aannemelijk dat scholen leerlingen begeleiden/voorbereiden op het schoolexamen rekenen. Ook de eventuele regeldrukeffecten voor de betreffende vmbo- en havoleerlingen zijn nog niet in beeld gebracht.

De administratieve lasten (informatieverplichtingen) voor de onderwijsinstellingen zijn volledig in beeld gebracht in de nota van toelichting. Deze lasten nemen enerzijds af ten gevolge van het afschaffen van de rekentoets. Scholen hoeven namelijk niet langer de gegevens van leerlingen op de rekentoets aan te leveren bij DUO. Anderzijds nemen de administratieve lasten ook toe door het feit dat het cijfer voor het schoolexamen rekenen moet worden opgenomen op een bijlage bij de cijferlijst en scholen het cijfer moeten aanleveren bij DUO. Dit betreft ongeveer 20.000 leerlingen per jaar met een totale kosten van (12,50 euro x 20.000) 250.000 euro. Scholen zullen daarbij per leerling moeten bepalen of hij/zij het schoolexamen rekenen moet afleggen (afhankelijk van de vraag of de leerling examen doet in het vak wiskunde). Hoewel dit een eenvoudiger handeling is,

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/taal-en-rekenen/referentiekader-taal-en-rekenen>. Het geheel aan beschrijvingen wordt aangeduid met 'het referentiekader' en is vastgelegd in de Wet referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen die op 1 augustus 2010 van kracht is geworden.

moet deze wel worden uitgevoerd voor alle leerlingen (ongeveer 200.000 per jaar). De kosten hiervoor bedragen (2,50 euro x 200.000) 500.000 euro.

Om een volledig beeld te krijgen van de gevolgen voor de regeldruk is het noodzakelijk om ook de inhoudelijke nalevingskosten inzichtelijk te maken.

4.1 Het college adviseert bij de gevolgen voor de regeldruk de inhoudelijke nalevingskosten in beeld te brengen en te kwantificeren, volgens de daarvoor geldende systematiek van het Rijk.

Dictum

Gelet op bovengenoemde bevindingen is het eindoordeel ten aanzien van de consultatieversie van dit voorstel:

Indienen nadat met de adviespunten rekening is gehouden.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Hoogachtend,

w.g.

M.A. van Hees
Voorzitter

R.W. van Zijp
Secretaris